

De belangrijkste vragen en antwoorden voor

De invulling van de RRE-W (plus) voor energiecoaches in Fryslân

Dit document is een handreiking van Energieteam Fryslân voor Friese gemeenten met betrekking tot de RRE-W en de provinciale subsidie ter stimulans van gemeentelijke energiecoaches.

Datum: 30-03-2021

Vraag

Ik wil iets doen met energiecoaches, waar moet ik beginnen?

Antwoord

Als je voor het eerst met energiecoaches wilt werken, is het goed om de volgende vragen te beantwoorden:

- Waarom wil je energiecoaches inzetten?
- Wat hoop je te bereiken met de energiecoaches?
- Wil je je richten op een speciale doelgroep (bijv. huurwoningen, koopwoningen, smalle beurs, etc.)?
- Wil je werken met betaalde of vrijwillige coaches? Of een combinatie van beide?
- Welk budget heb je beschikbaar?

In dit document geven we antwoord op deze vragen en helpen we je verder op weg.

Waarom zou ik een energiecoach inzetten?

Met de inzet van energiecoaches en -adviseurs kunnen we Friezen helpen bij het vinden van oplossingen om hun huis te verduurzamen. Naast het stimuleren van energiebesparing draagt dit bij aan het creëren van bewustwording en draagvlak, het verlagen van woonlasten, meer wooncomfort en het verminderen van de CO₂-uitstoot.

Voor wie kan ik de energiecoach inzetten?

De energiecoach kan ingezet worden voor bewoners van koop- en huurwoningen.

Hoe kan ik mensen opleiden tot energiecoach?

Om een energiecoach goed beslagen ten ijs te laten komen, is een goede opleiding van groot belang. Er zijn diverse instanties die opleidingen aanbieden voor zowel betaalde als vrijwillige energiecoaches. De meeste bestaande opleidingen voor energiecoaches voorzien in technische kennis. Naast technische kennis zijn er ook sociale skills essentieel om bij de mensen in hun thuissituatie te komen. Beginnende coaches hebben aangegeven dat zij het lastig vinden om bij de mensen achter de deur te komen. De **Stichting Provinciaal Energietransitie Bedrijf (PEB)** is in november 2020 opgericht en speelt in op de signalen vanuit het netwerk, zij voorzien in een totaalpakket aan opleidingen en begeleiding van energiecoaches en -adviseurs. Begin maart 2020 is het eerste opleidingstraject van start gegaan.

De stichting PEB draagt ook zorg voor het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Ze werken samen met de Woonbond, Fries onderwijs, het Friese MKB en gemeenten. Daarnaast werken zij samen met 'Fryslân werkt' om mensen met een uitkering weer aan het werk te helpen. Hierbij worden de opleidingen die via 'Fryslân werkt' door de stichting PEB afgenomen worden en zicht op werk bieden (deels) vergoed.

Naast PEB zijn er ook nog andere aanbieders op het gebied van energiecoach opleidingen. Vanuit het netwerk zijn de meeste ervaringen met:

- Coöperatie Hoom | Hoom,
- Duurzaam Bouwloket | Duurzaam Bouwloket
- *Composytum, i.s.m Hanzehogeschool en Klaas Hofman.*

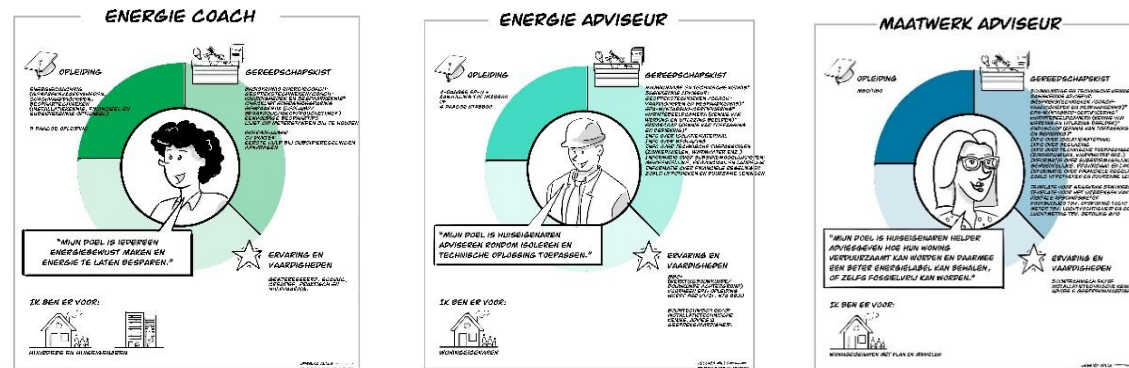
Wat zijn de kosten van een energiecoach?

De kosten voor een energiecoach bestaan grofweg uit twee onderdelen, namelijk:

- Kosten voor opleiding
De meest opleidingen kosten geld. Bij stichting PEB wordt de opleiding van mensen vanuit een uitkerings situatie (deels) vergoed door 'Fryslân werkt'. Hiervoor wordt in ruil een baangarantie gevraagd. Dit betekent dat de coach na de opleiding wordt betaald door de gemeente.
- Kosten voor inzet:
wanneer een energiecoach betaald aan de slag gaat, wordt aanbevolen het minimumloon aan te houden. Dit is het meest gunstig voor de energiecoach, aangezien hij/zij dan de hoogste aanspraak op toeslagen (huur, zorg) behoudt. Ter indicatie worden hieronder de belastbare jaarinkomens vermeld o.b.v. het minimumloon:
24u: € 13.829,-
32u: €18.438,-
40u: € 23.048,-

Wat zijn de verschillen tussen energiecoaches en (maatwerk) adviseurs?

Er zijn drie verschillende functies te onderscheiden, namelijk de energiecoach, de energie adviseur en de maatwerk adviseur.

Een energiecoach verschilt van een (maatwerk)adviseur. De energiecoach richt zich op de gedragsmatige kant van het energieverbruik van de bewoner en z'n woning, waarbij de energieadviseur zich richt op de technische en bouwkundige kant van de woning, waardoor energie verminderd dan wel opgewekt kan worden. Energie coaching is geschikt voor iedereen (huurder & woningeigenaar), energieadvies is geschikt voor woningeigenaren en woningbouwcorporaties.

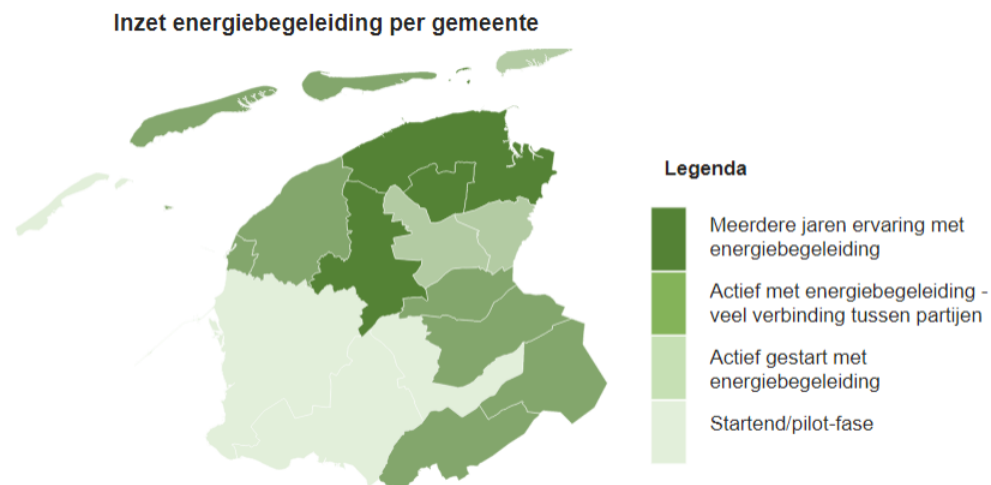
De energiecoach en (maatwerk)adviseur zijn aanvullend aan elkaar. De energiecoach start het traject van bewustwording en het toepassen van kleinere maatregelen. Zodra dat traject doorlopen is kunnen woningeigenaren met behulp van de onafhankelijke (maatwerk)adviseur inzicht krijgen in de meer technische insteek en opwek van energie waarbij de (maatwerk)adviseur.

Hoeveel coaches en adviseurs zijn er in Friesland?

In 2020 waren er circa 33 energiecoaches actief en 7 energieadviseurs. Voor komende jaar wordt een verdriedubbeling van energiecoaches verwacht en stijging naar 9 energie adviseurs. Deze stijging van energiecoaches komt met name door de RRE-W regeling.

Welke gemeentes hebben al ervaring met energiecoaches?

Uit onderzoek door Marjan Faber (begin 2021) kwam het volgende beeld naar voren:

Wie kan energiecoach worden?

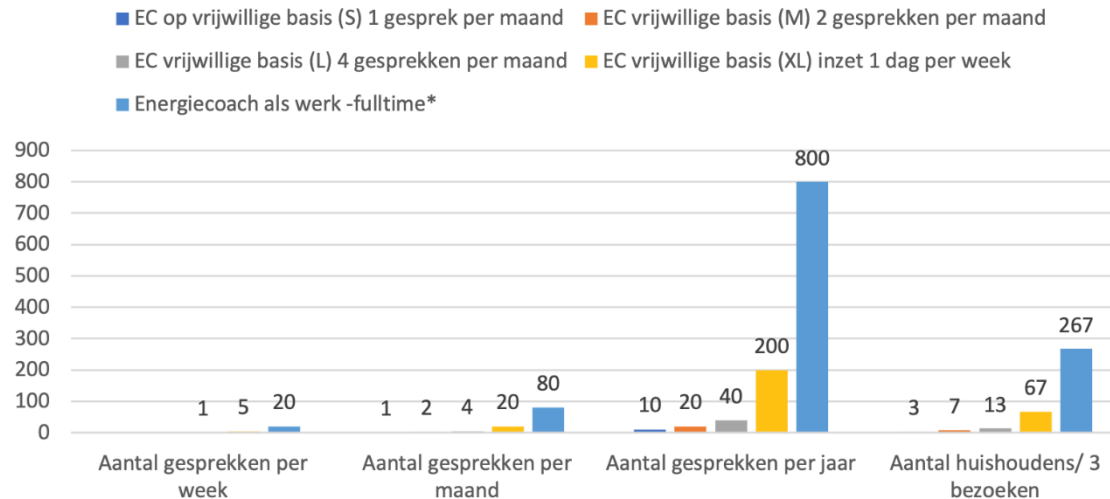
Iedereen die gemotiveerd is, bereid is om een opleiding te volgen en daarna als vrijwilliger of bestaande kracht aan de slag te gaan. In de praktijk zien we veel gepensioneerden, met hele diverse achtergronden. Ook is het mogelijk om mensen vanuit een uitkeringssituatie op te leiden en daarna in te zetten als energiecoach. Hiervoor zijn reeds goede ervaringen opgedaan met de instantie 'Fryslân werkt'.

Kies ik voor een betaalde of vrijwillige energiecoach?

Om deze keuze te kunnen maken, is het belangrijk om iets meer beeld te hebben bij de verschillen. Een betaalde (fulltime) energiecoach kan meters maken in wijken en binnen gekozen doelgroepen. Vrijwillige coaches hebben vaak het vertrouwen vanuit de omgeving en kunnen dienen als back-up van de energiecoöperatie. In de praktijk blijkt een combinatie van beide ook goed te werken.

De figuur op de volgende pagina geeft een indruk van de verschillen in aantallen tussen vrijwillige en betaalde coaches. Opvallend zijn de grote verschillen in aantallen: 800 bezoeken per jaar door een betaalde (fulltime) adviseur, versus 10 per jaar door een vrijwilliger.

Aantal gesprekken & huishoudens bezocht door de coach

Figuur 1: Vrijwillige & betaalde energiecoaching uit rapport *Effecten monitoring en resultaten energiebegeleiding*

Uit de figuur wordt duidelijk dat er veel vrijwilligers nodig zijn om hetzelfde effect te hebben als 1 fulltime betaalde energiecoach. Een coach-traject wat inzet op succes en doelgerichte verandering, bestaat uit meerdere gesprekken. Een startgesprek waarin het doel wordt vastgesteld, een 'middengesprek' om te zien hoe het gaat en nieuwe doelen te stellen en een eindgesprek waarin het behaalde resultaat naar voren komt. In bovenstaande tabel is daarom naast het totaal aantal gesprekken ook het aantal bezochte huishoudens aangegeven. Hier zijn dan drie contactmomenten geweest.

Hoe kan ik het effect van energiecoaches meten?

Wanneer je doelen gesteld hebt, is het goed om de voortgang van deze doelen te monitoren. Uit onderzoek door Marjan Faber blijkt dat monitoring nu bij sommige gemeentes niet en bij andere gemeentes op hele diverse manieren gedaan. Uitwisseling van gegevens is vaak niet mogelijk, gegevens gaan verloren en de regels rondom AVG brengen spanningen. Hierdoor is het effect niet goed meetbaar, kan er niet geleerd worden van de voorgaande koers en acties.

Het advies is om de monitoring goed en AVG-proof in te regelen. Een goede databank rondom de verduurzaming van woningen is om meerdere redenen belangrijk. Vanuit het energieteam werken we aan een provincie breed monitoringssysteem, die door alle leden van het netwerk te gebruiken is. Zo hopen we een goed, centraal overzicht te houden, die voor iedereen gebruiksvriendelijk en toegankelijk is.

Wat is de RRE-W regeling?

De landelijke [Regeling Reductie Energieverbruik Woningen](#) (RRE-W) is beschikbaar gesteld aan gemeentes. Gemeentes kunnen met deze gelden alle huishoudens (dus huurders en eigenaar-bewoners van koopwoningen) ondersteunen bij het reduceren van hun energieverbruik. De projecten moeten uiterlijk 31 juli 2022 afgerond zijn.

Waar bestaat de RRE-W uit en hoe kan deze de inzet van de energiecoach versterken?

De RRE-W regeling bestaat uit vier categorieën (a t/m d), namelijk:

- a. Het aanbieden van eenvoudige energiebesparende maatregelen die de eigenaar-bewoner in de woning of de huurder in het gehuurde kan aanbrengen of laten aanbrengen
 - o *Ter ondersteuning van de energiecoach kan er een bespaarbox samengesteld worden metonder andere LED verlichting, radiatorfolie, brievenbusborstels, strips ter bevordering van naad- en kierdichting Caparis heeft ervaring met het vullen van dergelijke bespaarboxen.*
 - o *De samenwerking met bewonersvereniging en woningbouwvereniging wordt gezocht over: wat kunnen en mogen bewoners wel en niet zelf in de woning aan maatregelen (laten) aanbrengen.*
- b. Het energiezuinig inregelen of laten inregelen van verwarmings- of ventilatiesystemen in woningen
 - o *De samenwerking met lokaal bedrijfsleven, opleidingsinstanties en/of lokale energiecoaches wordt gezocht om in de woning van aanvragers/bewoners de verwarmings- en of ventilatiesystemen in te regelen. Denk hierbij aan het waterzijdig inregelen van de radiatoren. Het aanpassen van de aanvoertemperatuur van het CV systeem. Dit kan mddels vouchers aangeboden worden.*
 - o *Via de energiecoach kan een CV-dokter en/of energiejager ingezet worden*
- c. Het geven of laten geven van een op de specifieke woning gericht advies over energiebesparing aan een huurder of eigenaar-bewoner
 - o *De samenwerking met o.a. energiecoöperaties, bibliotheken, woningcorporaties, huurdersvereniging en voedselbanken wordt gezocht om energiecoaches/-adviseurs langs de aanvragers te laten gaan, waarbij de energiecoaches de bewoners (huurders en eigenaren) kunnen ondersteunen voor wat betreft de toepassing van gekochte maatregelen/ advies geven over te nemen maatregelen in hun specifieke woning..*
- d. Het geven of laten geven van algemeen advies over energiebesparing aan huurders of eigenaar-bewoners
 - o *Door middel van webinars, nieuwsbrieven en lokale activiteiten, mits passend binnen de dan geldende maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het Covid-19 virus, worden groepen van bewoners voorgelicht om de maatregelen genoemd onder A, B en C uit te leggen en te tonen. In bijvoorbeeld een specifieke mobiele showroom kan de werking van bijvoorbeeld waterzijdig inregelen worden getoond in de wijk en worden groepen mensen geënthousiasmeerd om de maatregelen zelf ook te nemen. Daarbij is het van belang dat zij de adviezen aangereikt krijgen, die van toepassing zijn op bewoners hun eigen specifieke woning. De gemeente behoudt de vrijheid en flexibiliteit om de activiteiten rondom algemeen advies in te zetten op onderdelen waar behoefte aan is vanuit de doelgroep.*
 - o *Het inzetten van warmtecamera's via adviseurs of energie coöperaties.*
 - o *Samenwerking met organisaties als Duurzaam Bouwloket, bibliotheken, buurtwarmte, buurkracht en andere maatschappelijke organisaties*
 - o *Het inzetten van door het netwerk beschikbaar gestelde communicatie middelen (wordt aan gewerkt).*

Wat is de RRE-W plus regeling?

Om de Friese gemeentes te stimuleren en ondersteunen, stelt de Provincie Fryslân 770.000 euro subsidie beschikbaar. [Deze subsidie](#) is een aanvulling op de RRE-W. Landelijk is per woning maximaal 100 euro beschikbaar en gemeenten hebben de regeling voor minstens 1.000 woningen in eigen gemeente aan kunnen vragen. De provinciale regeling biedt de gemeenten de mogelijkheid om 50 euro extra per woning te besteden met een maximum van 55.000 euro. Als gemeenten geen bijdrage ontvangen vanuit de RRE-W-regeling, door overschrijding van het beschikbaar gestelde budget, krijgen gemeenten via de provinciale subsidie geen 50 maar 100 euro per woning.

Wie zijn belangrijke spelers op het gebied van energiecoaching?

De volgende partijen zijn nuttig om mee samen te werken:

1. Stichting Provinciaal Energietransitie Bureau(PEB): zet zich in voor het deskundig opleiden en begeleiden van energiecoaches, energieadviseurs en maatwerkadviseurs, dit alles in en vanuit de praktijk.
2. Duurzaam Bouwloket: betreft het energieloket van gemeentes die een centrale rol speelt bij het faciliteren van de landingspagina van de regeling en activiteiten die worden ontplooid en tevens de administratieve en monitoringskant organiseert zodat bewoners optimaal worden ontzorgt in hun klantreis en het aanvraagproces vlekkeloos verloopt.
3. Sociale werkplaatsen: in de provincie Fryslân zijn drie sociale werkplaatsen aanwezig: het NEF, Empatec en Caparis. Deze partijen hebben gezamenlijk Caparis aangewezen als partner in de afstemming en als coördinator in de voorbereiding van de uitvoering van de eventuele regeling waarbij de sociale werkplaatsen lokaal mede ondersteunen bij de vormgeving, het inpakken en verspreiden van de bespaarboxen met eenvoudige energiebesparende maatregelen.
4. Woningcorporaties: voorzien in de sociale woningbouw (circa 30% van alle Friese woningen). Deze woningen zijn beschikbaar voor burgers, die daarvoor in aanmerking komen gezien hun inkomen. Deze groep bewoners heeft veel baat bij energiecoaching, omdat vermindering in energie bijdraagt aan meer te besteden inkomen. De woningbouwcorporaties geven aan dat zij verantwoordelijk zijn voor het bieden van huisvesting die voldoet aan de duurzaamheidsnormen volgens de prestatieafspraken. De woningbouwcorporatie heeft behoefte aan de energiecoach, omdat die goed in contact is met de bewoner en helpt bij goed gebruik van de woning en het vergroten van wooncomfort. Daarbij zorgt de energiecoach voor betrokkenheid en acceptatie en medewerking bij verduurzamingstrajecten, wijkplannen en/of de energietransitie.
5. Huurdersvereniging: de huurdersvereniging heeft een belangrijke rol in de communicatie richting huurders.
6. Energie coöperaties: Energiecoöperaties ontstaan vanuit de 'mienskip', staan er middenin, hebben hun voelspriet en dragen bij aan participatie en betrokkenheid bij de energietransitie. Zij vervullen de voortrekkersrol. Energiecoöperaties hebben behoefte aan professionele ondersteuning van de vrijwillige organisatie. In de uitvoering van hun rollen als voortrekker, verbinder en ontwikkelaar willen ze graag optimaal gefaciliteerd worden om die rollen zo goed mogelijk te vervullen. De energiecoach draagt enorm bij aan de doelstellingen die de energiecoöperaties beogen; iedereen betrekken en mee laten doen in de energietransitie, iedereen helpen in de mienskip en de leefbaarheid vergroten. Er is een vraag naar sterke samenwerking en ondersteuning in combinatie met lokale of digitale duurzame/energie/bouwloketten.
7. Bewoners initiatieven: het is goed om lokale bewonersinitiatieven te betrekken bij de communicatie en eventueel ook de uitvoering van de RRE-W regeling.
8. Bibliotheken: De bibliotheken in Friesland ondersteunen inwoners op verschillende gebieden en kunnen dat ook op het gebied van besparen. Te denken valt aan kennis en informatie uitwisselen, spreekuren en bijeenkomsten organiseren en energiecoaches faciliteren. In Smallingerland zijn al de nodige ervaringen op dit gebied.

Waar vind ik meer informatie over de Friese energiecoaches en adviseurs?

Er zijn aanvullende documenten beschikbaar over de inzet en kosten van energiecoaching:

- Zo zijn er twee onderzoeken gedaan door Marjan Faber over dit onderwerp, deze zijn op aanvraag beschikbaar:
 - *Een provinciebreed werkend team van Energiecoaches!* (mei 2020)
 - *Effecten monitoring en resultaten van energiebegeleiding* (februari 2021)

- Daarnaast zijn er berekeningen beschikbaar waarin de inkomsten van een betaalde energiecoach en de invloed op toeslagen te zien is en er is een stappenplan voor het inzetten van betaalde coaches.

Deze documenten zijn als losse bijlagen toegevoegd en er wordt momenteel gewerkt aan een Dielplak (of vergelijkbare optie) voor deze documenten.

Wat is (netwerk) energieteam Fryslân?

Provincie Fryslân heeft in haar bestuursakkoord 2019 – 2023 opgenomen dat er een provincie breed werkend team van energiecoaches dient te komen met als doel dat iedere inwoner van Fryslân op een laagdrempelige manier de kans krijgt zijn/haar woning te verduurzamen en er (in lijn met de Regionale Energie Strategie(RES)(via energiecoaches en -adviseurs een gedragsverandering op het gebied van energiebesparing plaats vindt. In 2020 is naar aanleiding van een inventariserend onderzoek een intensieve samenwerking ontstaan. Dit bestaat uit een kernteam, diverse (sub)werkgroepen en een netwerk. Ieder neemt deel vanuit zijn eigen rol en eigen verantwoordelijkheden.

Het netwerk zet zich in om inwoners handelingsperspectief te geven op het gebied van CO₂-reductie. Dit door middel van de inzet van energiecoaches en -adviseurs. Zo krijgt iedere inwoner van Fryslân de kans om zo op een laagdrempelige manier, door bewustwording, energie te gaan besparen en zijn/haar woning te verduurzamen en zo meewerkt aan duurzaamheid.

Het netwerk bestaat inmiddels uit 160 personen van diverse instanties en organisaties. Vanaf september 2020 zijn er maandelijkse netwerkbijeenkomsten georganiseerd met gemiddeld zo'n 50 deelnemers die uit alle geledingen afkomstig zijn. In de netwerkbijeenkomsten staat het delen van kennis centraal. Daarnaast kan kennis worden uitgewisseld via een besloten LinkedIn groep: Energieteam Fryslân.

Welke doelen heeft het energieteam Fryslân?

Het netwerk heeft het volgende doel: **Overall in Fryslân zijn goed opgeleide energiecoaches en -adviseurs werkzaam en vindbaar, die de Friese burgers ondersteunen op het gebied van energiebesparing, zodat iedereen de kans krijgt bij te dragen aan de energietransitie die leidt tot een fossielvrij Fryslân in 2050.**

NB: van de 300.000 woningen in Friesland zijn circa 60% koopwoningen, 30% in bezit van een woningcorporatie en 10% overige huur.

Welke partijen zijn aangesloten bij energieteam Fryslân?

Het netwerk van Energieteam Fryslân telt 160 personen van diverse disciplines en organisaties. Zo zijn onder andere alle gemeentes, provincie Fryslân, woningcoöperaties, bibliotheken, de huurdersvereniging en energiecoöperaties aangesloten.

Wat kan het netwerk voor mij betekenen?

Het netwerk bestaat uit mensen met veel kennis en ervaring. Om deze kennis te delen en met elkaar de energietransitie te versnellen, wordt er elke maand een netwerkbijeenkomst georganiseerd en werken we met diverse werkgroepen aan diverse thema's (o.a. communicatie en monitoring). Het netwerk heeft ook een eigen groepspagina op LinkedIn.

Bij wie kan ik terecht voor (overige) vragen?

We helpen je graag verder op weg, neem hiervoor contact op met een van de volgende personen:

- Marije Boersma – projectleider netwerk energieteam Fryslân – 0639701231 – mboersma@ekwadraat.com
- Klaas Hofman – senior energiecoach (gemeente Leeuwarden) – 0643365554 – klaas.hofman@leeuwarden.nl
- Annemarie Rozema – provincie Fryslân – 0646374204 – a.rozema@fryslan.frl